

Förslag till lag om vissa äldre sedlar m.m.

Sammanfattning

I denna skrivelse föreslår Riksbanken att vissa äldre sedlar (den större 20-kronorssedeln samt de 100- och 500-kronorssedlar som inte uppgraderades år 2001) och det äldre silverfärgade 50-öresmyntet skall upphöra att vara lagliga betalningsmedel den 31 december 2005.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
1 Förslag till riksdagens beslut	3
2 Bakgrund	4
3 Skälen för Riksbankens förslag	5
3.1 De äldre 20-, 100- och 500-kronorssedlarna.....	5
3.2 Det äldre silverfärgade 50-öresmyntet.....	6
4 Förslag till ny lag.....	6
Bilaga 1	
Förslag till lag om äldre femtiöresmynts upphörande som lagligt betalningsmedel.....	7
Bilaga 2	
Förslag till lag om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.....	8

1 Förslag till riksdagens beslut

Riksbanken föreslår att riksdagen antar Riksbankens förslag till lag om vissa äldre sedlars upphörande som lagligt betalningsmedel samt förslag till lag om äldre femtioöresmynts upphörande som lagligt betalningsmedel enligt vad som sägs i bilaga 1 och 2.

Stockholm den 16 april 2004

På direktionens vägnar:

Lars Heikensten

Kerstin Alm

I beslutet har deltagit: Lars Heikensten (ordförande), Eva Srejber (förste vice ordförande), Lars Nyberg, Kristina Persson och Irma Rosenberg.

Föredragande har varit Åsa Sydén.

2 Bakgrund

Enligt 9 kap. 14 § regeringsformen har endast Riksbanken rätt att ge ut sedlar och mynt. Av 5 kap. 1 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank är sedlar och mynt som ges ut av Riksbanken lagliga betalningsmedel. Vidare framgår av 5 kap. 2 § samma lag att sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, femhundra och ettusen kronor och att mynt får ges ut med valörerna femtio öre, en krona, fem kronor och tio kronor. Riksbanken har således ensamrätt både att ge ut sedlar och mynt och att bestämma utformningen av dessa.

Eftersom bestämmelserna om penning- och betalningsväsendet i övrigt skall meddelas genom lag har Riksbanken dock inte befogenhet att bestämma att gällande sedlar och mynt inte längre skall vara lagliga betalningsmedel. Det ankommer på riksdagen att ta ställning och fatta erforderliga beslut om demoniterisering, dvs. att föreskriva att en viss sedel eller ett visst mynt skall upphöra att vara lagligt betalningsmedel.

En demoniterisering av äldre sedlar gjordes senast 1996 där det i en lag om vissa äldre sedlar som trädde i kraft den 1 april 1996 föreskrevs att alla sedlar som inte ingick i den nuvarande sedelserien skulle upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1998. Dessförinnan demoniteriserades 10 000-kronorssedeln som upphörde att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1991 genom en lag om äldre sedlar på tiotusen kronor som trädde i kraft den 1 januari 1989. Tioöresmyntet demoniteriserades genom lag om tioöresmyntets upphörande som lagligt betalningsmedel som utfärdades den 11 juli 1991 och som trädde i kraft den 1 september 1992.

3 Skälen för Riksbankens förslag

3.1 De äldre 20-, 100- och 500-kronorssedlarna

Det är viktigt att upprätthålla god kunskap bland allmänheten om utseende och säkerhetsdetaljer i våra sedlar. Detta underlättas om äldre utgåvor dras bort från cirkulationen. Det föreslås därför att den äldre, större 20-kronors-sedeln och de äldre, inte uppgraderade 100- och 500-kronorssedlarna efter en rimlig övergångstid skall upphöra att vara lagligt betalningsmedel.

Riksbanken förordar att riksdagen utfärdar en lag om att vissa äldre sedlar skall upphöra att vara lagligt betalningsmedel. I denna lag skall de tre ovan-nämnda sedlarna uttryckligen beskrivas med hänvisning till aktuellt RBFS- eller SFS-nummer.

För de sedlar som demonetiserades vid utgången av 1998 framkom av den lag om vissa äldre sedlar som trädde i kraft den 1 april 1996 att de angivna sedlarna i lagen skulle upphöra att vara giltiga den 31 december 1998. Allmänheten fick således nästan tre år på sig att ta till sig denna information och se till att lösa in sina äldre sedlar på bankerna innan dess.

En sådan lång framförhållning bör inte behövas denna gång. Det främsta argumentet för detta är Riksbankens praxis vid begäran om inlösen av äldre sedlar. Riksbanken tolkar kravet i riksbankslagen på särskilda skäl för inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel generöst. Det finns inte heller någon bestämd tidpunkt för sista dag för inlösen av äldre sedlar utan alla ärenden om inlösen kommer att prövas med stöd av aktuell lagbestämmelse oavsett när sedlarna upphört att gälla som lagliga betalningsmedel. Riksbanken avser dessutom att se över rutiner och regler för de nu aktuella sedlarna så att de på ett användarvänligt sätt kan lösas in av Riksbanken även efter år 2005.

Eftersom denna generösa praxis finns bör det räcka med att allmänheten får ett år på sig från det att lagen om att vissa äldre sedlar skall upphöra att gälla träder i kraft till dess att sedlarna upphör att gälla som lagliga betalningsmedel. Med hänsyn till de samordningsvinster som finns att göra från informationssynpunkt om indragningen av de äldre sedlarna sker samtidigt som uppgradering av de tre sedelvalörerna 1 000-kronors sedel, 50-kronors-sedel samt 20-kronorssedel sker bör tidpunkten för när dessa sedlar skall upphöra att gälla vara vid utgången av december 2005. Detta innebär att det bör finnas en författning färdig att träda i kraft senast den 1 januari 2005.

3.2 Det äldre silverfärgade 50-öresmyntet

Argumentet att antalet versioner av betalningsmedel i aktivt bruk skall hållas nere kan också användas för att förorda indragning av den äldre silverfärgade 50-öringen. Även denna bör med hänsyn till samordnade informationsinsatser upphöra att gälla i samband med utgången av 2005. Även för 50-öresmyntet är det viktigt att allmänheten och handeln får tid att förbereda sig. Det är därför lämpligt att indragningen av detta mynt sker samtidigt som indragningen av de ovan nämnda äldre sedlarna.

Riksbanken förordar därför att riksdagen utfärdar en lag om att det äldre silverfärgade 50-öresmyntet skall upphöra att vara lagligt betalningsmedel.

4 Förslag till ny lag

Riksbankens förslag till lagtext framgår av bilaga 1 och 2. Av förslagen framgår att de två lagarna bör träda i kraft den 1 januari 2005.

BILAGA 1

Förslag till lag om äldre femtiöresmynts upphörande som lagligt betalningsmedel

Härigenom föreskrivs följande.

Mynt på femtio öre enligt Riksbankens föreskrifter (1989:61) om rikets mynt skall upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 2005.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

BILAGA 2

Förslag till lag om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Härigenom föreskrivs följande.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt nedan angivna författningar skall upphöra att vara giltiga betalningsmedel den 31 december 2005.

Sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1991:1499) om sedlar på tjugo kronor.

Sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1987:3;A:17) om utgivande av sedlar på etthundra kronor.

Sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:716) om utgivande av sedlar på femhundra kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns bestämmelser i 5 kap. 4 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.